

Ch. Thouzellier, LIVRE DES DEUX PRINCIPES, Paris, éd. du Cerf, 1973, 504 p. (Collection »Sources Chrétiennes«, 198).

U poznatoj zbirci kršćanskih spisa »Sources Chrétiennes« nedavno je objavljena »Knjiga o dva počela« (*Liber de duobus principiis*). Na prvi pogled je možda začuđujuće da jedno izrazito heterodoksko djelo izlazi u ovoj zbirci, ali čitajući opsežan i dobro sastavljen uvod brzo se dođe do zaključka da to djelo može u mnogočemu doprinijeti teološkom razmišljanju i doktrinarnom produbljivanju vjere. Samim tim što je djelo izdano u latinskom originalu i u francuskom prijevodu ono postaje pristupačno širokoj čitalačkoj publici.

Rukopis »Knjige o dva počela« čuva se u Nacionalnoj knjižnici u Firenzi (Conv. Sopp. I ii 44); djelo je dvojice prepisivača, sljedbenika katarsko-dualističkog krivovjerja, i vremenski je blizu samom originalu. Oba prepisivača su talijanskog porijekla, što pokazuje italijanizmi u latinskom tekstu. Po nekim drugim elementima može se zaključiti da je djelo nastalo u blizini Brescie koja je sredinom XIII stoljeća bila središte žive katarske aktivnosti. Jedan od tih elemenata je i kriptogram u kojem se spominje »duhovno krštenje« (*consolamentum*) koje je izvjesni Sagimbenus primio od Henrika de Salmignone. Ovaj posljednji bi mogao biti Henrik de Sirmione, katarski biskup u Lombardiji (1270).

Rukopis se može odrediti i vremenski i prostorno. O njemu znamo više nego o njegovom autoru. Nije isključeno da je »Knjigu o dva počela«, tj. redakciju koja je objavljena u zbirci »Sources Chrétiennes«, napisao jedan nama nepoznati učenik katarskog herezizar-

he Ivana de Lugio. O ovom zadnjem napisao je 1250. godine inkvizitor Rajner Sacconi: »Ivan de Lugio napisao je knjigu o zabludama. Opisane psovke i zablude. . . izmislio je ovaj često spominjani heretički vođa, sastavivši od njih knjigu od deset kvaternija« (Raynerius Sacconi O. P., *Summa de Catharis*, izd. F. Šanjek, *Archivum Fratrum Praedicatorum*, XLIV, 1974, str. 57). Ovo izgubljeno djelo od osamdeset stranica napisano je četrdesetih godina XIII stoljeća.

Ivan de Lugio potječe iz okolice Bergama. Nepoznati učenik nije dostigao svog učitelja u vještini argumentiranja. Njegov dualizam nije tako radikaln kao dualizam Ivana de Lugio. Auktor želi dokazati postojanje dvaju bogova, jedan je savršeno dobar a drugi savršeno zao. U interpretaciji dualističke nauke služi se biblijskim tekstovima i racionalnom interpretacijom. Njegovi su argumenti usmjereni na dokazivanje postojanja zlog boga, možda baš zato što ovo postojanje boga zla karakterizira katarsku nauku.

Ch. Thouzellier dokazuje, u svom uvodu, da je katarsko-dualistička teologija asimilirala misli antičke filozofije. Katarski teolozi vrlo dobro poznaju vodeće mislioce arapskog i židovskog svijeta. Katarska teologija izrasta, dakle, iz iste kulturne baštine kao i teologija skolastika. U pitanju Biblije dualisti se služe istim kodeksima kao i njihovi katolički protivnici.

Još više nego sama filozofska podloga našu pažnju privlače mnogi teološki problemi koji su aktualni i u naše vrijeme. Ovdje prije svega mislimo na problem zla i slobode uz koji je vezano pitanje predestinacije i suda. Nalazimo razmišljanja o vremenu, o budućnosti, o odnosu spoznaje i egzistencije, o razumu i auktoritetu, itd. Na sva ova pita-

nja katarski mislilac daje dualizam kao jedini odgovor. Dok je za kršćanina (katolika) slobodna volja neka vrst granice za apsolutnu Božju dobrotu, dotle dualista radije govori o jednom apsolutnom biću kao počelu (caput et causa) svega zla. Katarski argumenti više su stanovišta interpretacija Biblije nego racionalno rješenje problema.

Knjiga je vrlo zanimljiva za svakoga tko proučava filozofiju i teologiju srednjeg vijeka.

Knjiga Ch. Thouzellier dijeli se na uvod i kritičko izdanje teksta s odgovarajućim francuskim prijevodom. Uvod obuhvaća pet metodički vrlo dotjeranih poglavlja: u prvom se prikazuje samo djelo kao pisani dokument, u drugom se govori o aukturu djela, treće je posvećeno odnosu s ostalim auctorima srednjeg vijeka, u četvrtom je prikazan sadržaj djela s doktrinarnog gledišta, a peto i zadnje poglavlje posvećeno je biblijskim izvorima.

Ivica Tomljenović OP

Novi ZAVET. *Preveo Dr Emilijan Čarnić*. Izdanje Biblijskog društva. Beograd (1973).

U izdanju Biblijskog društva u Beogradu izašao je god. 1973. novi srpski prijevod svega Novoga zavjeta. Prijevod je plod višegodišnjega rada profesora beogradskog Pravoslavnog bogoslovskeg fakulteta, nekoć atenskoga studenta, Dra Emilijana Čarnića, protođakona. Nakon Sadržaja i Predgovora (bez naznake stranica) slijedi sveti tekst (str. 1—520). Dodatak (str. 521—589) donosi Uvode u novozavetne spise (str. 521—546) i Objašnjenja najvažnijih pojmova, naziva i imena (str. 547—589). Objašnjenja su dana po izdanjima Ujedinjenih biblijskih društava: Bible Translating, by Eugen A. Nida, London 1961 i Gute Nachricht, Stuttgart 1971. Na kraju knjige nalaze se četiri shematska prikaza: Jeruzalem i okolica — Palestina — novozavjetno Sredozemlje — plan Herodova hrama.

Dr Emilijan Čarnić osjetio je novo vrijeme biblijskog prevodilaštva već prije deset godina kad se pojavio s prijevodom Markova evanđelja što ga je, valja istaći, izdao o svom trošku. Ubrzo su jedno za

drugim slijedila ostala tri evanđelja (objedinjeno izdata god. 1972.) i, evo, sav Novi zavjet.

Na Čarnićeva izdanja osvrnuli su se: Božidar Kovačević u smotri beogradskog Pravoslavnog bogoslovskeg fakulteta *Bogoslovlje* 7(22) (1963)83—84 te u Vesniku, organu glavnog saveza udruženog pravoslavnog sveštenstva SFRJ, od 1. i 15. juna 1964, br. 359—360, str. 9. O najnovijem izdanju *Novi zavet* 1973. piše episkop Sava u novinama srpske patrijaršije *Pravoslavije* od 1. oktobra 1973, br. 157, str. 5.

Prof. Kovačević već u početku ističe značajnu činjenicu: ovaj prijevod, uz raniji Dra Dimitrija Stefanovića, načinjen je sa grčkoga. Hvali ga s »zbog dobra stila i prirodna, spontana izraza« tako te »prevod dra Čarnića znači, očevitno, napredak prema ranijim prevodima«. Episkop Sava u *Pravoslavljju* ističe ga s obzirom na prijevod Novoga zavjeta »Srbi imaju dobru prevodilačku tradiciju«, počevši od Atanasija Stojkovića (1824, 1830, 1834) preko Vuka (prvi puta tiskanoga 1847), episkopa bačkog Platona Atanackovića (Novi Sad 1860, Pančevo 1894) pa do prijevoda protoprezvitera Dra Dimitrija Stefanovića, profesora beogradskog pravoslavnog bogoslovskeg fakulteta (Beograd 1934). Na tu se tradiciju nadovezuje kao uspjela novost ovaj Čarnićev *Novi zavet*: »Čarnić je pokazao svoje prevodilačke sposobnosti i umetnost — do sada u srpskom prevodu nedostignute. (...) Njegov prevod u potpunosti zadovoljava osnovne zahteve prevoda uopšte. To su tačnost, vernost originalu, jasnoća jezika i pristupačnost savremenu čoveku. Kao posebne odlike uočavaju se jasnost, preciznost i utančenost u izrazu, čist i korektan savremeni srpski jezik, prefinjeno teološko osećanje i jedan duh, jedan zamah kojim je preveden ceo Novi zavet«.

Namjerice sam zabilježio komplimente srpskih kritičara Čarnićevu novom zavetu i s njima se, općenito govoreći, slažem. Osobito smatram da se Čarnić trudio oko dobre mjere na koju upozoruje prof. Kovačević već povodom Markova Evanđelja 1963.: »... ovaj prevod dobro deluje i zbog mere s kojom prevodilac drži sredinu između arhaičnog i svečanog izraza naših ranijih pre-